

Wymagania przedmiotowe z języka polskiego
klasa III LO (poziom podstawowy i rozszerzony)

Wymagania edukacyjne do poszczególnych tematów – kryteria na oceny: niedostateczny, dopuszczający, dostateczny, dobry, bardzo dobry i celujący.

Podstawa opracowania: GWO „Sztuka wyrazu” - rozkład materiału, plan wynikowy i kryteria oceniania dla klasy III (Młoda Polska – Literatura wojny i okupacji)

Wymagania mają charakter kumulatywny: wyższa ocena obejmuje wymagania z poziomów niższych.

SEMESTR 1 – MŁODA POLSKA

Młoda Polska – wprowadzenie do epoki

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Podaje ramy czasowe Młodej Polski i rozpoznaje nazwy epoki: modernizm, neoromantyzm, fin de siècle.
Dostateczny	Wyjaśnia dekadentyzm, symbolizm, impresjonizm i ekspresjonizm oraz ich związek z kryzysem kultury końca XIX wieku.
Dobry	Łączy przemiany społeczne i filozoficzne z nowym obrazem artysty, jednostki i sztuki.
Bardzo dobry	Porównuje najważniejsze prądy Młodej Polski i wskazuje ich realizacje w literaturze oraz sztukach plastycznych.
Celujący	Ocenia znaczenie modernistycznego przełomu dla literatury XX wieku, odwołując się do konkretnych zjawisk epoki.

Główne motywy i wątki sztuki modernizmu – ćwiczenia w czytaniu ze zrozumieniem

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Wyszukuje w tekście informacje o typowych motywach modernizmu: artyście, mieście, naturze, śmierci i kryzysie wartości.
Dostateczny	Porządkuje informacje o sposobach przedstawiania nastroju, dekadencji i niepokoju w sztuce przełomu wieków.
Dobry	Rozpoznaje tezę autora i sposób argumentowania na temat sztuki modernistycznej.
Bardzo dobry	Syntetyzuje informacje z tekstu i wyjaśnia związki między motywami modernistycznymi a ideami epoki.
Celujący	Ocenia stanowisko autora wobec modernizmu i formułuje własny wniosek na podstawie tekstu.

Malarska synteza polskich losów

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w omawianym obrazie motywy narodowe i historyczne oraz podstawowe środki kompozycji.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie wybranych postaci, znaków i rekwizytów jako elementów opowieści o polskich losach.
Dobry	Analizuje sposób łączenia realności z symbolem i historycznej pamięci z diagnozą współczesności.
Bardzo dobry	Interpretuje dzieło jako syntezę doświadczeń narodowych i wskazuje jego związek z myśleniem modernistycznym.
Celujący	Formułuje własną ocenę wizji polskiej historii przedstawionej w dziele i uzasadnia ją analizą obrazu.

ZR Ludzka wola jako siła życia

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje pojęcia woli życia, siły, jednostki i przekraczania ograniczeń w omawianych koncepcjach filozoficznych.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie afirmacji życia i indywidualizmu w myśli przełomu XIX i XX wieku.
Dobry	Analizuje wpływ filozofii woli na modernistyczną kreację silnej jednostki i artysty.
Bardzo dobry	Porównuje tę koncepcję z pesymizmem i dekadentyzmem, wskazując odmienne odpowiedzi na kryzys epoki.
Celujący	Problematyzuje granice kultu siły i indywidualizmu oraz formułuje własną ocenę ich konsekwencji.

Publicystyka młodopolska – obraz stanu duchowego nowego pokolenia

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w publicystyce młodopolskiej obraz kryzysu pokolenia i konflikt artysty z mieszczaństwem.
Dostateczny	Wyjaśnia pojęcia dekadentyzmu, filisterstwa i buntu pokoleniowego na podstawie stanowisk autorów.
Dobry	Analizuje język manifestu lub wypowiedzi programowej oraz sposoby wartościowania sztuki i społeczeństwa.
Bardzo dobry	Porównuje różne diagnozy „stanu duchowego” młodego pokolenia i wskazuje ich wspólne źródła.
Celujący	Ocenia, czy publicystyka młodopolska bardziej opisuje kryzys, czy projektuje nowy model kultury.

Cyganeria krakowska

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Wyjaśnia pojęcie cyganerii i wskazuje najważniejsze cechy stylu życia krakowskiej bohemy.
Dostateczny	Charakteryzuje modernistyczny model artysty pozostającego w konflikcie z mieszczańskim porządkiem.
Dobry	Analizuje znaczenie kawiarni, kabaretu, skandalu i prowokacji dla życia artystycznego Młodej Polski.
Bardzo dobry	Interpretuje cyganerię jako formę manifestowania niezależności artysty i sprzeciwu wobec filisterstwa.
Celujący	Ocenia kulturotwórczą rolę bohemy, odróżniając artystyczny program od autokreacji.

ZR Poeci przeklęci: Charles Baudelaire, Paul Verlaine, Arthur Rimbaud

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje Charles’a Baudelaire’a, Paula Verlaine’a i Arthura Rimbauda jako „poetów przeklętych” oraz zna sens tego określenia.
Dostateczny	Wyjaśnia motywy spleenu, buntu, wyobcowania i konfliktu artysty ze społeczeństwem w ich poezji.
Dobry	Analizuje symbol, synestezję, muzyczność i niekonwencjonalne obrazowanie w wybranych wierszach.
Bardzo dobry	Porównuje postawy poetów wobec sztuki, moralności i mieszczańskich norm.
Celujący	Interpretuje figurę „poety przeklętego” jako jeden z wzorców nowoczesnego artysty i ocenia jego żywotność.

Moulin Rouge! Między sztuką a życiem

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje Moulin Rouge jako znak kultury wielkomiejskiej i bohemy przełomu XIX i XX wieku.
Dostateczny	Wyjaśnia napięcie między sztuką, rozrywką, komercją i codziennym życiem w kulturze kabaretu.
Dobry	Analizuje środki wizualne służące przedstawieniu ruchu, tłumy, światła i atmosfery nocnego miasta.
Bardzo dobry	Interpretuje obraz artysty funkcjonującego jednocześnie w świecie sztuki i masowej rozrywki.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Celujący	Ocenia, czy modernistyczna kultura kabaretu zaciera, czy podkreśla granicę między sztuką a życiem.

Poeta – kapłan sztuki

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje modernistyczny kult sztuki i przekonanie o wyjątkowej pozycji artysty.
Dostateczny	Wyjaśnia hasło autonomii sztuki oraz obraz poety jako kapłana, przewodnika lub jednostki wybranej.
Dobry	Analizuje język wypowiedzi programowych i poetyckich służący sakralizacji sztuki.
Bardzo dobry	Interpretuje konflikt między artystą a filistrem jako ważny element młodopolskiego programu estetycznego.
Celujący	Ocenia model „poety-kapłana” i porównuje go z innymi znanymi koncepcjami roli twórcy.

ZR Moralność Pani Dulskiej jako tragifarsa i dramat obyczajowo-psychologiczny

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje cechy tragifarsy oraz dramatu obyczajowo-psychologicznego w Moralności pani Dulskiej.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak komizm, groteska i sytuacje obyczajowe służą demaskowaniu konfliktów rodziny Dulskich.
Dobry	Analizuje konstrukcję dramatu, dialog i didaskalia jako środki charakteryzowania bohaterów.
Bardzo dobry	Interpretuje połączenie komizmu i tragizmu w obrazie mieszczańskiej moralności.
Celujący	Ocenia, która konwencja – tragifarsa czy dramat obyczajowo-psychologiczny – trafniej opisuje wymowę utworu.

ZR Czy jest dulszczyzna?

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Definiuje dulszczyznę i wskazuje jej przejawy w zachowaniu Anieli Dulskiej.
Dostateczny	Wyjaśnia mechanizm podwójnej moralności: troskę o pozory przy jednoczesnym lekceważeniu krzywdy innych.
Dobry	Analizuje stosunek Dulskiej do Zbyszka, Hanki i lokatorów jako przykłady jej systemu wartości.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Bardzo dobry	Interpretuje dulszczyznę jako zjawisko społeczne wykraczające poza jedną rodzinę i epokę.
Celujący	Ocenia aktualność pojęcia dulszczyzny i uzasadnia stanowisko przykładami z dramatu.

ZR Portret filistra

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje cechy filistra: konformizm, kult pieniądza, wygody, pozorów i społecznego spokoju.
Dostateczny	Charakteryzuje bohaterów dramatu, wskazując zachowania typowe dla mieszczańskiego filisterstwa.
Dobry	Analizuje język, gesty i relacje rodzinne jako środki budowania portretu filistra.
Bardzo dobry	Interpretuje filisterstwo jako przeciwieństwo młodopolskiego ideału niezależnego artysty i jednostki.
Celujący	Ocenia, czy Zapolska przedstawia filistra wyłącznie satyrycznie, czy także jako produkt określonych warunków społecznych.

ZR Dola służącej

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia sytuację Hanki jako służącej zależnej ekonomicznie od rodziny Dulskich.
Dostateczny	Wyjaśnia nierówność społeczną i obyczajową ujawnioną w konflikcie Hanki ze Zbyszkim i Dulską.
Dobry	Analizuje sposoby uprzedmiotowienia Hanki oraz jej próby obrony własnych interesów i godności.
Bardzo dobry	Interpretuje los Hanki jako element krytyki mieszczańskiej moralności i stosunków klasowych.
Celujący	Ocenia zakres sprawczości Hanki w świecie przedstawionym dramatu.

ZR Gabriela Zapolska, Moralność pani Dulskiej

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Porządkuje najważniejsze wydarzenia, bohaterów i konflikty Moralności pani Dulskiej.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie dulszczyzny, filisterstwa, konfliktu pokoleń i nierówności społecznych dla problematyki dramatu.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Dobry	Analizuje funkcje komizmu, groteski, ironii, dialogu i sceniczności w demaskowaniu bohaterów.
Bardzo dobry	Syntetyzuje obraz rodziny Dulskich jako modelu mieszczańskiego społeczeństwa i jego hipokryzji.
Celujący	Wskazuje problem kluczowy dla współczesnego odczytania dramatu i broni własnej hierarchii problemów.

Zażalenie i opinia

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Odróżnia zażalenie od opinii; wskazuje ich cel, adresata i podstawowe elementy kompozycji.
Dostateczny	Redaguje poprawne zażalenie z opisem sytuacji i żądaniem oraz opinię zawierającą ocenę i uzasadnienie.
Dobry	Dobiera rzeczowe argumenty, właściwy rejestr języka i formuły grzecznościowe do obu form.
Bardzo dobry	Tworzy precyzyjne, logiczne teksty i świadomie odróżnia fakty od ocen oraz emocji.
Celujący	Redaguje przekonujące zażalenie lub opinię w złożonej sytuacji komunikacyjnej i dokonuje pełnej autokorekty.

Poezja inspirowana filozofią

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje obecność idei filozoficznych w poezji Młodej Polski, zwłaszcza pesymizmu, dekadentyzmu i afirmacji życia.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak poglądy filozoficzne wpływają na obraz człowieka, świata i sensu istnienia w wybranych wierszach.
Dobry	Analizuje środki poetyckie służące wyrażaniu zwątpienia, buntu, pragnienia czynu lub harmonii.
Bardzo dobry	Porównuje odmienne poetyckie odpowiedzi na kryzys wartości przełomu wieków.
Celujący	Ocenia, która z poznanych koncepcji filozoficznych najpełniej wyjaśnia wybrany utwór i uzasadnia wybór.

„Nie wierzę w nic...”. Dekadentyzm, czyli zwątpienie i rozpacz. Poezja Kazimierza Przerwy-Tetmajera

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w wierszu „Nie wierzę w nic...” postawę dekadencją i doświadczenie utraty wartości.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie zwątpienia, niemocy, rozpacz i pragnienia nirwany w kreacji podmiotu lirycznego.
Dobry	Analizuje język negacji, wyznania i emocjonalnego napięcia w budowaniu nastroju utworu.
Bardzo dobry	Interpretuje wiersz jako diagnozę kryzysu światopoglądowego jednostki końca XIX wieku.
Celujący	Ocenia, czy dekadentyzm Tetmajera jest wyłącznie kapitulacją, czy także świadomym rozpoznaniem kondycji człowieka.

Pejzaż duszy w poezji modernistycznej

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Wyjaśnia pojęcie „pejzażu duszy” i rozpoznaje związek opisu natury ze stanem psychicznym podmiotu.
Dostateczny	Wskazuje impresjonistyczne i symboliczne sposoby przedstawiania światła, barwy, dźwięku i nastroju.
Dobry	Analizuje synestezję, muzyczność, epitet i metaforę jako środki budujące subiektywny obraz świata.
Bardzo dobry	Interpretuje pejzaż jako projekcję emocji i sposób wyrażenia niewypowiadalnych doświadczeń.
Celujący	Porównuje dwa modernistyczne „pejzaże duszy” i formułuje wniosek o ich odmiennych nastrojach i sensach.

Przeciw rozpacz – franciszkańska filozofia nadziei

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w omawianej poezji franciszkańską afirmację świata, natury i prostego życia.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie pokory, braterstwa stworzeń, zgody na przemijanie i zaufania wobec Boga.
Dobry	Analizuje zmianę tonu z rozpacz lub buntu ku harmonii, wdzięczności i nadziei.
Bardzo dobry	Interpretuje franciszkanizm jako odpowiedź na dekadenski kryzys przełomu wieków.
Celujący	Porównuje franciszkańską i dekadenską postawę wobec cierpienia i sensu życia, formułując własną ocenę.

Harmonia cnoty – klasycyzm w liryce Leopolda Staffa

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Dopuszczający	Rozpoznaje w liryce Leopolda Staffa klasycyzm, pochwałę ładu oraz ideał wewnętrznej równowagi.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie cnoty, dyscypliny, stoickiego opanowania i harmonii w kreacji podmiotu.
Dobry	Analizuje regularność kompozycji, jasność stylu i odwołania do tradycji antycznej.
Bardzo dobry	Interpretuje klasycyzm Staffa jako próbę przezwyciężenia modernistycznego chaosu i dekadencji.
Celujący	Ocenia, na czym polega nowoczesność poezji, która świadomie sięga do klasycznego ideału ładu.

Miłość w ujęciu poetów młodopolskich

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje różne modele miłości w poezji młodopolskiej: zmysłową, idealizowaną, niespełnioną i destrukcyjną.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak obraz kobiety i relacji erotycznej łączy się z nastrojem oraz światopoglądem utworu.
Dobry	Analizuje metaforykę ciała, natury, pragnienia i przemijania w wybranych wierszach.
Bardzo dobry	Porównuje dwa odmienne ujęcia miłości, wskazując rolę konwencji i języka poetyckiego.
Celujący	Formułuje własny wniosek o miejscu miłości w modernistycznym obrazie człowieka.

Impresjonizm. Postimpresjonizm

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje cechy impresjonizmu i postimpresjonizmu w wybranych dziełach malarskich.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie światła, koloru, plamy barwnej, perspektywy i uchwycenia chwilowego wrażenia.
Dobry	Porównuje impresjonistyczny zapis ulotnego momentu z bardziej konstrukcyjnym lub ekspresyjnym ujęciem postimpresjonistów.
Bardzo dobry	Interpretuje sposób widzenia rzeczywistości właściwy obu kierunkom i łączy go z przemianami sztuki nowoczesnej.
Celujący	Ocenia, jak odejście od wiernego naśladowania natury przygotowało grunt pod sztukę XX wieku.

Ekspresjonizm

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje ekspresjonizm po deformacji, kontraście, gwałtownej barwie i silnym napięciu emocjonalnym.
Dostateczny	Wyjaśnia, dlaczego ekspresjoniści podporządkowują obraz świata wewnętrznemu przeżyciu artysty.
Dobry	Analizuje środki służące wyrażeniu lęku, bólu, buntu lub katastroficznej wizji rzeczywistości.
Bardzo dobry	Porównuje ekspresjonizm z impresjonizmem, wskazując różnice w rozumieniu obrazu i emocji.
Celujący	Ocenia skuteczność deformacji i przesady jako sposobów ukazywania doświadczeń granicznych.

Impresjonistyczne kolekcjonowanie wrażeń

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje impresjonistyczną zasadę zapisywania chwilowych wrażeń zmysłowych.
Dostateczny	Wyjaśnia funkcję barw, dźwięków, zapachów, ruchu i światła w budowaniu nastroju wybranego utworu.
Dobry	Analizuje synestezję, epitet, onomatopcję i muzyczność jako sposoby „kolekcjonowania” doznań.
Bardzo dobry	Interpretuje ulotność przedstawionego świata jako element modernistycznego doświadczenia czasu i natury.
Celujący	Porównuje literacki impresjonizm z impresjonistycznym malarstwem, wskazując podobieństwa i ograniczenia obu sztuk.

„Krzyk zgłuszonego bólu” w Dies irae Jana Kasprowicza

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w Dies irae motywy apokaliptyczne, katastroficzne i obraz Sądu Ostatecznego.
Dostateczny	Wyjaśnia bunt człowieka wobec Boga oraz problem cierpienia, grzechu i odpowiedzialności za zło.
Dobry	Analizuje ekspresjonistyczne obrazy, hiperbole, kontrasty i stylizację biblijną w budowaniu „krzyku bólu”.
Bardzo dobry	Interpretuje hymn jako dramatyczny spór o teodyceę i kondycję człowieka.
Celujący	Ocenia, czy w Dies irae silniejszy jest bunt przeciw Bogu, czy rozpaczliwe poszukiwanie sensu cierpienia.

Symbolizm

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje symbol jako znak wieloznaczny i odróżnia go od alegorii.
Dostateczny	Wyjaśnia rolę sugestii, nastroju, tajemnicy i niedopowiedzenia w sztuce symbolistycznej.
Dobry	Analizuje wybrane symbole oraz relacje między ich warstwą dosłowną i ukrytymi sensami.
Bardzo dobry	Interpretuje symbolizm jako próbę dotarcia do rzeczywistości niewidzialnej i trudnej do nazwania.
Celujący	Ocenia, dlaczego wieloznaczność symbolu stała się jednym z najważniejszych narzędzi modernizmu.

Secesja

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje secesję po falistej linii, ornamentyce, asymetrii i motywach roślinnych.
Dostateczny	Wyjaśnia ideę łączenia sztuk pięknych z rzemiosłem, architekturą i przedmiotami codziennymi.
Dobry	Analizuje dekoracyjność, stylizację natury i rolę kobiecej sylwetki w wybranych realizacjach secesyjnych.
Bardzo dobry	Interpretuje secesję jako projekt estetyzacji życia codziennego i odpowiedź na masową produkcję.
Celujący	Ocenia znaczenie secesji dla współczesnego wzornictwa i kultury wizualnej.

W lesie symboli – próby dotarcia do istoty istnienia

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje motyw „lasu symboli” i rozumie symbol jako narzędzie przekraczania dosłowności.
Dostateczny	Wyjaśnia ideę korespondencji zmysłów i poszukiwania ukrytej jedności świata.
Dobry	Analizuje wieloznaczne obrazy natury, synestezję i sugestię w wybranych tekstach.
Bardzo dobry	Interpretuje symboliczny język jako próbę dotarcia do „istoty istnienia”, której nie można wypowiedzieć wprost.
Celujący	Problematyzuje granice poznania poprzez sztukę i ocenia rolę symbolu w przekazywaniu doświadczeń metafizycznych.

ZR Między indywidualnością a typowością – o stylach wypowiedzi artystycznej

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Odróżnia styl indywidualny twórcy od stylu typowego dla epoki, gatunku lub środowiska.
Dostateczny	Rozpoznaje stylizację i wskazuje językowe cechy naśladujące określony wzorzec wypowiedzi.
Dobry	Analizuje słownictwo, składnię, frazeologię i obrazowanie jako elementy budujące rozpoznawalny styl.
Bardzo dobry	Porównuje dwa teksty pod kątem indywidualizacji języka i stopnia podporządkowania konwencji.
Celujący	Ocenia funkcjonalność stylizacji i świadomie przekształca fragment, zmieniając jego styl bez utraty sensu.

Szkic interpretacyjny

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje szkic interpretacyjny jako wypowiedź problemową opartą na analizie tekstu.
Dostateczny	Formułuje tezę lub hipotezę interpretacyjną i dobiera do niej najważniejsze argumenty z utworu.
Dobry	Buduje spójny wywód, łącząc analizę środków, motywów i kompozycji z wnioskami interpretacyjnymi.
Bardzo dobry	Hierarchizuje argumenty, funkcjonalnie wykorzystuje kontekst i zachowuje proporcje między analizą a interpretacją.
Celujący	Tworzy samodzielny, konsekwentny szkic o wyrazistej koncepcji interpretacyjnej i przeprowadza pełną autokorektę.

Stefan Żeromski, Rozdziobią nas kruki, wrony...

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia realia powstania styczniowego i główne wydarzenia opowiadania Rozdziobią nas kruki, wrony....
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie naturalistycznego obrazu śmierci Winrycha i losu jego ciała.
Dobry	Analizuje ironię, brutalizację opisu i rolę chłopca w demaskowaniu romantycznego mitu powstańczego.
Bardzo dobry	Interpretuje tytuł jako gorzką diagnozę klęski sprawy narodowej i rozpadu wspólnoty.
Celujący	Ocenia stosunek Żeromskiego do tradycji powstańczej, wskazując jednocześnie krytykę i szacunek dla ofiary.

Szymon Winrych – bohater czy ofiara sprawy narodowej?

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Charakteryzuje Szymona Winrycha jako uczestnika przegranego powstania i człowieka wiernego obowiązkom.
Dostateczny	Wyjaśnia konflikt między heroiczną intencją bohatera a beznadziejnością jego sytuacji.
Dobry	Analizuje zachowanie Winrycha wobec zagrożenia, samotności i świadomości klęski.
Bardzo dobry	Interpretuje jego śmierć w kategoriach bohaterstwa, ofiary i tragicznej bezsilności.
Celujący	Formułuje własną odpowiedź na pytanie, czy Winrych jest przede wszystkim bohaterem, czy ofiarą sprawy narodowej.

Nędza ludzkiego losu...

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje naturalistyczne elementy obrazu biedy, śmierci i fizycznego cierpienia w opowiadaniu.
Dostateczny	Wyjaśnia związek nędzy chłopca z jego zachowaniem wobec poległego powstańca.
Dobry	Analizuje kontrast między ideałami narodowymi a materialną walką o przetrwanie.
Bardzo dobry	Interpretuje nędzę jako siłę niszczącą solidarność i moralne więzi między ludźmi.
Celujący	Ocenia, w jakim stopniu Żeromski oskarża jednostkę, a w jakim warunki społeczne kształtujące jej wybory.

Stefan Żeromski, Rozdziobią nas kruki, wrony...

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Porządkuje bohaterów, wydarzenia i realia historyczne opowiadania Rozdziobią nas kruki, wrony....
Dostateczny	Wyjaśnia funkcję naturalizmu, ironii oraz symbolicznego tytułu w budowaniu przesłania utworu.
Dobry	Analizuje relację między patriotycznym poświęceniem Winrycha a społecznym osamotnieniem powstańców.
Bardzo dobry	Syntetyzuje problematykę narodową i społeczną opowiadania jako diagnozę przyczyn klęski.
Celujący	Wskazuje najważniejszy problem utworu i broni własnej interpretacji w odniesieniu do konkretnych scen.

Stanisław Wyspiański – artysta

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia najważniejsze dziedziny działalności Stanisława Wyspiańskiego: dramat, poezję, malarstwo i teatr.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie Krakowa, tradycji narodowej i idei syntezy sztuk dla jego twórczości.
Dobry	Analizuje artystyczny program Wyspiańskiego i jego dążenie do łączenia słowa, obrazu, muzyki i sceny.
Bardzo dobry	Interpretuje twórcę jako artystę nowoczesnego, który podejmuje dialog z historią i mitologią narodową.
Celujący	Ocenia znaczenie wszechstronności Wyspiańskiego dla przemian polskiej sztuki przełomu wieków.

Wesele Stanisława Wyspiańskiego

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna genezę Wesele i rozpoznaje pierwowzory najważniejszych bohaterów oraz bronowickie realia.
Dostateczny	Wyjaśnia kompozycję dramatu, podział na osoby realistyczne i fantastyczne oraz znaczenie wesele jako sytuacji spotkania warstw.
Dobry	Analizuje realistyczny i symboliczny plan dramatu oraz rolę didaskaliów i stylizacji językowej.
Bardzo dobry	Interpretuje Wesele jako dramat narodowy łączący diagnozę społeczną, historię i symbol.
Celujący	Formułuje własną tezę o tym, dlaczego konkretne wesele staje się u Wyspiańskiego obrazem całej Polski.

„Wyście sobie, a my sobie” – dramat o braku porozumienia

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje konflikt inteligencji i chłopów oraz sceny ujawniające wzajemne stereotypy i nieufność.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie rozmów Czepca z Dziennikarzem i Radczyni z Kliminą dla problemu braku porozumienia.
Dobry	Analizuje różnice języka, doświadczeń i wyobrażeń obu warstw społecznych.
Bardzo dobry	Interpretuje hasło „Wyście sobie, a my sobie” jako diagnozę podziału społeczeństwa.
Celujący	Ocenia, czy w Weselu istnieje realna możliwość zbudowania wspólnoty ponad podziałami klasowymi.

„My jesteśmy jak przeklęci...” – dramatyczna diagnoza polskiego inteligenta

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Charakteryzuje inteligentów z Wesela i wskazuje ich deklaracje dotyczące narodu, sztuki i czynu.
Dostateczny	Wyjaśnia sprzeczność między świadomością problemów Polski a niezdolnością inteligencji do działania.
Dobry	Analizuje autoironię, dekadentyzm, lęk i bezradność ujawniane w dialogach bohaterów.
Bardzo dobry	Interpretuje portret inteligencji jako krytykę słabości przywódczych i duchowego kryzysu.
Celujący	Ocenia, na ile diagnoza Wyspiańskiego dotycząca inteligencji ma charakter historyczny, a na ile uniwersalny.

Historia rzuca cień...

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje postacie historyczne i fantastyczne pojawiające się w Weselu oraz ich związki z bohaterami.
Dostateczny	Wyjaśnia, dlaczego przeszłość powraca w rozmowach i widmach jako nierozliczone doświadczenie narodowe.
Dobry	Analizuje funkcję Stańczyka, Rycerza, Hetmana, Upiora i Wernyhory w konfrontowaniu bohaterów z historią.
Bardzo dobry	Interpretuje „cień historii” jako źródło zarówno narodowej tożsamości, jak i paraliżujących mitów.
Celujący	Ocenia, czy pamięć historyczna w Weselu mobilizuje bohaterów, czy przede wszystkim ujawnia ich niemoc.

„A to Polska właśnie”

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje najważniejsze symbole narodowe i przestrzenne Wesela: chatę, chochoła, złoty róg, czapkę z piór i kosy.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak bronowicka chata staje się symbolicznym obrazem Polski i miejscem spotkania różnych warstw.
Dobry	Analizuje relacje między realistycznymi wydarzeniami a symbolicznymi znakami narodowej kondycji.
Bardzo dobry	Interpretuje słowa „A to Polska właśnie” jako syntezę wielogłosowego obrazu wspólnoty.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Celujący	Formułuje własną odpowiedź na pytanie, jaki obraz Polski wyłania się z dramatu i które symbole są dla niego kluczowe.

„Miałeś, chamie, złoty róg...” – symboliczny finał dramatu

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Odtwarza wydarzenia prowadzące do utraty złotego rogu i rozpoznaje znaczenie chocholego tańca.
Dostateczny	Wyjaśnia symbolikę złotego rogu, czapki z piór i sznura w kontekście szansy na wspólny czyn.
Dobry	Analizuje odpowiedzialność Jaśka i pozostałych bohaterów za niepowodzenie narodowej mobilizacji.
Bardzo dobry	Interpretuje chocholi taniec jako obraz marazmu, uśpienia i niemożności działania.
Celujący	Ocenia, czy finał Wesela pozostawia jakąkolwiek możliwość odrodzenia wspólnoty, czy jest jednoznaczną diagnozą klęski.

Wesele Stanisława Wyspiańskiego

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Porządkuje najważniejsze wątki, postacie realistyczne i fantastyczne oraz symbole Wesela.
Dostateczny	Wyjaśnia relacje między konfliktem społecznym, pamięcią historyczną i problemem narodowego czynu.
Dobry	Analizuje rolę stylizacji, symbolizmu, ironii i fantastyki w budowaniu wieloznaczności dramatu.
Bardzo dobry	Syntetyzuje Wesele jako diagnozę społeczeństwa polskiego przełomu XIX i XX wieku.
Celujący	Wskazuje problem kluczowy dla współczesnego odczytania Wesela i uzasadnia własny wybór.

Narodowy horror. Wesele w Teatrze Telewizji

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje środki filmu i teatru telewizji wykorzystane w ekranizacji Wesela: kadr, montaż, dźwięk, scenografię i grę aktorską.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak adaptacja buduje atmosferę grozy i wzmacnia fantastyczny wymiar dramatu.
Dobry	Analizuje sposób przedstawienia widm, tłumu i chocholego tańca w języku audiowizualnym.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Bardzo dobry	Porównuje wybrane rozwiązania inscenizacyjne z tekstem Wyspiańskiego, wskazując zmiany znaczeń.
Celujący	Ocenia, czy konwencja „narodowego horroru” pomaga lepiej odczytać Wesele, i uzasadnia stanowisko.

Władysław Stanisław Reymont, Chłopi

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna miejsce i czas akcji Chłopów oraz przedstawia podstawowe relacje między Boryną, Antkiem, Hanką i Jagną.
Dostateczny	Wyjaśnia kompozycję czterech pór roku i rolę gromady wiejskiej w organizacji świata przedstawionego.
Dobry	Analizuje realistyczne, naturalistyczne, impresjonistyczne i symboliczne sposoby przedstawiania Lipiec.
Bardzo dobry	Interpretuje Chłopów jako epopeję wspólnoty podporządkowanej ziemi, naturze i obyczajowi.
Celujący	Ocenia, czy głównym bohaterem powieści jest jednostka, rodzina, gromada czy rytm natury.

Rytm życia na wsi

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje zależność życia mieszkańców Lipiec od pór roku, prac polowych, świąt i obrzędów.
Dostateczny	Wyjaśnia cykliczną organizację czasu i znaczenie powtarzalności prac oraz rytuałów.
Dobry	Analizuje relację czasu natury, czasu religijnego i czasu ludzkiej biografii.
Bardzo dobry	Interpretuje rytm życia wsi jako porządek silniejszy od losów pojedynczych bohaterów.
Celujący	Porównuje cykliczne i linearne rozumienie czasu w Chłopach i ocenia ich wpływ na wymowę powieści.

Myślenie religijne w Chłopach

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje sceny modlitwy, nabożeństw, świąt i obrzędów religijnych w życiu Lipiec.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Dostateczny	Wyjaśnia, jak religijność łączy się z tradycją, wspólnotą, naturą i praktycznym życiem mieszkańców wsi.
Dobry	Analizuje połączenie chrześcijańskich wyobrażeń z elementami obyczaju i ludowego sposobu widzenia świata.
Bardzo dobry	Interpretuje religijność bohaterów jako element zbiorowej tożsamości, a nie wyłącznie indywidualnej wiary.
Celujący	Ocenia, czy Reymont przedstawia religijność wsi przede wszystkim afirmatywnie, krytycznie czy ambiwalentnie.

Jagna – w sidłach namiętności

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Charakteryzuje Jagnę, wskazując jej urodę, zmysłowość, pragnienia i relacje z mężczyznami.
Dostateczny	Wyjaśnia konflikt między indywidualnymi potrzebami Jagny a normami gromady i oczekiwaniami obyczajowymi.
Dobry	Analizuje rolę namiętności w relacjach Jagny z Boryną i Antkiem oraz sposób jej oceniania przez wieś.
Bardzo dobry	Interpretuje Jagnę jako bohaterkę jednocześnie sprawczą i uwikłaną w społeczne mechanizmy wykluczenia.
Celujący	Ocenia odpowiedzialność Jagny i gromady za jej ostateczny los, unikając jednostronnej oceny moralnej.

Pierwotne instynkty w Chłopach

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w Chłopach obrazy pożądania, przemocy, rywalizacji, głodu posiadania i walki o ziemię.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak instynkty wpływają na decyzje Boryny, Antka, Jagny i pozostałych mieszkańców Lipiec.
Dobry	Analizuje naturalistyczne przedstawienie człowieka jako części biologicznego i społecznego świata.
Bardzo dobry	Interpretuje napięcie między instynktem a normą obyczajową, religijną i wspólnotową.
Celujący	Ocenia, czy Reymont przedstawia człowieka jako zdolnego do panowania nad instynktami, czy przede wszystkim im podporządkowanego.

Między życiem a śmiercią

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje najważniejsze sceny związane z chorobą, śmiercią, pogrzebem i odradzaniem się natury.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie śmierci Boryny w kontekście jego więzi z ziemią i chłopskim etosem pracy.
Dobry	Analizuje symboliczne obrazy ziarna, ziemi i cyklu natury jako znaki przechodzenia między życiem i śmiercią.
Bardzo dobry	Interpretuje śmierć jednostki w perspektywie ciągłości wspólnoty i nieustannego rytmu przyrody.
Celujący	Formułuje własną interpretację relacji życia i śmierci w Chłopach, odwołując się do konstrukcji całej powieści.

Władysław Stanisław Reymont, Chłopi

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Porządkuje główne wątki, konflikty rodzinne, obyczajowe i społeczne Chłopów.
Dostateczny	Wyjaśnia rolę ziemi, natury, religii, obyczaju i gromady w kształtowaniu losów bohaterów.
Dobry	Analizuje różne konwencje powieści: realizm, naturalizm, impresjonizm, symbolizm i stylizację ludową.
Bardzo dobry	Syntetyzuje obraz Lipiec jako autonomicznego świata o własnym rytmie, hierarchii i systemie wartości.
Celujący	Wskazuje problem kluczowy dla sensu Chłopów i uzasadnia własną hierarchię zagadnień.

Dialektyzacja na przykładzie Chłopów Reymonta

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje dialektyzację jako stylizację języka literackiego na mowę mieszkańców wsi.
Dostateczny	Wskazuje przykłady cech fonetycznych, słownikowych, fleksyjnych i składniowych stylizacji gwarowej w Chłopach.
Dobry	Analizuje funkcję dialektyzacji w charakteryzowaniu postaci, budowaniu wiarygodności i odrębności świata Lipiec.
Bardzo dobry	Wyjaśnia, jak narrator łączy stylizację ludową z językiem poetyckim, realistycznym i impresjonistycznym.
Celujący	Ocenia artystyczną funkcję dialektyzacji i świadomie przekształca fragment między polszczyzną ogólną a stylizowaną.

Joseph Conrad, Lord Jim

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna najważniejsze wydarzenia Lorda Jima i rozpoznaje problem honoru, odpowiedzialności oraz winy bohatera.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie ucieczki z Patny jako wydarzenia organizującego dalszy los Jima.
Dobry	Analizuje wieloperspektywną narrację i rolę Marlowa w budowaniu niejednoznacznego portretu bohatera.
Bardzo dobry	Interpretuje powieść jako studium człowieka próbującego odbudować utracone poczucie własnej wartości.
Celujący	Ocenia, czy Jim odzyskuje honor, i uzasadnia stanowisko w odniesieniu do całego przebiegu jego losów.

Między ambicją a słabością

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje ambicję, marzenia o heroizmie i słabość jako sprzeczne cechy osobowości Jima.
Dostateczny	Wyjaśnia różnicę między wyobrażeniem bohatera o sobie a jego zachowaniem w chwili próby.
Dobry	Analizuje kolejne decyzje Jima jako próby przezwyciężenia wstydu i odzyskania spójnej tożsamości.
Bardzo dobry	Interpretuje konflikt ambicji i słabości jako źródło tragizmu oraz moralnej złożoności bohatera.
Celujący	Formułuje własną ocenę Jima, rozważając, czy człowieka należy osądzać przez pojedynczy czyn, czy całe życie.

Joseph Conrad, Lord Jim

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Porządkuje główne wydarzenia oraz problematykę honoru, winy, odpowiedzialności i próby moralnej w Lordzie Jimie.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie narracji szkatułkowej i wielu punktów widzenia dla oceny bohatera.
Dobry	Analizuje relację między ideałem kodeksu marynarskiego a indywidualnym doświadczeniem Jima.
Bardzo dobry	Syntetyzuje powieść jako refleksję nad możliwością naprawienia winy i odzyskania szacunku do samego siebie.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Celujący	Wskazuje problem najważniejszy dla współczesnego odczytania Lorda Jima i uzasadnia swój wybór.

Zadania sprawdzające

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozwiązuje proste zadania sprawdzające z materiału Młodej Polski i rozpoznaje podstawowe pojęcia oraz teksty.
Dostateczny	Stosuje wiadomości o epokach, utworach i języku w typowych zadaniach zamkniętych i krótkich odpowiedziach.
Dobry	Analizuje tekst źródłowy i uzasadnia odpowiedzi terminologią oraz przykładami z poznanych utworów.
Bardzo dobry	Łączy informacje z różnych tematów i poprawnie rozwiązuje zadania wymagające syntezy lub porównania.
Celujący	Samodzielnie rozwiązuje zadania nietypowe i formułuje precyzyjne, wieloaspektowe odpowiedzi.

Powtórzenie wiadomości – literatura i kultura Młodej Polski

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje najważniejsze pojęcia, prądy, twórców i utwory Młodej Polski.
Dostateczny	Porządkuje wiadomości o dekadentyzmie, symbolizmie, impresjonizmie, ekspresjonizmie oraz najważniejszych lekturach.
Dobry	Łączy teksty z kontekstami filozoficznymi, historycznymi i artystycznymi oraz dobiera trafne przykłady.
Bardzo dobry	Porównuje postawy artysty, chłopca, inteligenta i jednostki uwikłanej w kryzys wartości w poznanych utworach.
Celujący	Tworzy syntetyczny obraz Młodej Polski i wskazuje jej najważniejsze napięcia ideowe oraz estetyczne.

Sprawdzian wiadomości – Młoda Polska

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe pojęcia, fakty i teksty Młodej Polski oraz wykonuje najprostsze zadania sprawdzające.
Dostateczny	Wyjaśnia najważniejsze idee epoki i problematykę poznanych lektur w typowych poleceniach.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Dobry	Analizuje fragmenty tekstów, poprawnie stosuje terminologię i uzasadnia większość odpowiedzi.
Bardzo dobry	Łączy materiał z całego działu, porównuje utwory i rozwiązuje zadania problemowe.
Celujący	Biegłe wykorzystuje wiedzę o Młodej Polsce w zadaniach nietypowych i formułuje samodzielne wnioski.

DWUDZIESTOLECIE MIĘDZYWOJENNE

Dwudziestolecie międzywojenne – wprowadzenie do epoki

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Podaje ramy czasowe dwudziestolecia międzywojennego i najważniejsze wydarzenia kształtujące kulturę po 1918 roku.
Dostateczny	Rozpoznaje najważniejsze kierunki i grupy: Skamander, futurysty, awangardę oraz tendencje katastroficzne.
Dobry	Wyjaśnia wpływ niepodległości, rozwoju miasta, techniki, masowej kultury i nowych ideologii na literaturę.
Bardzo dobry	Porównuje tradycjonalizm i awangardowość jako dwie odpowiedzi na doświadczenie nowoczesności.
Celujący	Ocenia znaczenie eksperymentu artystycznego dwudziestolecia dla późniejszej literatury i kultury.

Ćwiczenia w czytaniu ze zrozumieniem

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Wyszukuje informacje jawne i określa temat oraz główną myśl tekstu dotyczącego kultury dwudziestolecia.
Dostateczny	Rozpoznaje tezę, argumenty, przykłady i relacje między informacjami w tekście.
Dobry	Analizuje tok wywodu oraz funkcję środków językowych w budowaniu stanowiska autora.
Bardzo dobry	Syntetyzuje sensy jawne i ukryte, hierarchizuje informacje i ocenia jakość argumentacji.
Celujący	Formułuje własny wniosek problemowy, odnosząc tekst do wiedzy o epoce.

Obrazy Reného Magritte’a – nierzeczywiste, nieoczywiste, niejednoznaczne

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Dopuszczający	Rozpoznaje w obrazach René Magritte’a elementy realistyczne zestawione w nierealne lub paradoksalne konfiguracje.
Dostateczny	Wyjaśnia rolę zaskoczenia, sprzeczności i gry między przedmiotem, obrazem oraz nazwą.
Dobry	Analizuje surrealistyczne sposoby podważania potocznego widzenia rzeczywistości.
Bardzo dobry	Interpretuje niejednoznaczność obrazów jako zachętę do refleksji nad percepcją, językiem i prawdą.
Celujący	Formułuje własną interpretację wybranego dzieła Magritte’a, dopuszczając wielość równorzędnych odczytań.

ZR U źródeł nowoczesnej wiedzy o człowieku

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje psychoanalizę i inne nowoczesne koncepcje człowieka jako ważny kontekst kultury XX wieku.
Dostateczny	Wyjaśnia pojęcia nieświadomości, popędu, kompleksu oraz konfliktu między jednostką a normą społeczną.
Dobry	Analizuje wpływ nowych teorii psychologicznych i społecznych na sposób kreowania bohatera literackiego.
Bardzo dobry	Porównuje nowoczesny obraz człowieka z wcześniejszymi koncepcjami racjonalnej i spójnej osobowości.
Celujący	Ocenia użyteczność wybranej teorii w interpretacji konkretnego bohatera literatury dwudziestolecia.

Skamander

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna najważniejszych skamandrytów i rozpoznaje ich odejście od patosu oraz programowego obowiązku narodowego.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie codzienności, witalizmu, miasta, tłumu i języka potocznego w poezji grupy.
Dobry	Analizuje bezpośredniość wypowiedzi, dynamikę rytmu i demokratyzację tematyki poetyckiej.
Bardzo dobry	Interpretuje Skamandra jako projekt poezji bliskiej współczesnemu życiu i zwykłemu człowiekowi.
Celujący	Ocenia, na czym polegała nowoczesność Skamandra mimo braku jednolitego manifestu programowego.

„A wiosną – niechaj wiosnę, nie Polskę zobaczę”. Skamandryci wobec przeszłości i niepodległości

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w poezji skamandrytów dystans wobec romantycznego obowiązku patriotycznego i historycznego patosu.
Dostateczny	Wyjaśnia sens pragnienia, by „wiosnę, nie Polskę zobaczyć” w kontekście odzyskanej niepodległości.
Dobry	Analizuje ironię, codzienność i prywatną perspektywę jako sposoby odświeżania języka poezji narodowej.
Bardzo dobry	Interpretuje stosunek skamandrytów do tradycji jako próbę odzyskania prawa do zwyczajnego życia.
Celujący	Ocenia, czy odrzucenie romantycznego patosu oznacza zerwanie z patriotyzmem, czy zmianę jego formy.

„Poezjo, na ulicę!” Codzienność i zwyczajność w poezji skamandrytów

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje codzienne tematy, miejską ulicę, tłum i zwykłego bohatera w poezji skamandrytów.
Dostateczny	Wyjaśnia funkcję kolokwializmów, konkretności, humoru i rytmu zbliżającego wiersz do mowy potocznej.
Dobry	Analizuje sposób nobilitowania zwyczajnych sytuacji poprzez język poetycki.
Bardzo dobry	Interpretuje hasło „Poezjo, na ulicę!” jako postulat demokratyzacji tematów i odbiorców poezji.
Celujący	Formułuje własną ocenę, czy codzienność może być pełnowartościowym tworzywem poetyckim, odwołując się do utworów.

Niezwykła zwyczajność w poezji Kazimierzy Iłakowiczówny i Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje codzienne, prywatne i uczuciowe tematy w poezji Kazimierzy Iłakowiczówny i Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak drobne zdarzenie, gest lub przedmiot staje się nośnikiem intensywnego przeżycia.
Dobry	Analizuje skrót, ironię, pointę, obrazowość i subtelny humor w wybranych wierszach.
Bardzo dobry	Porównuje sposoby przedstawiania kobiecego doświadczenia, miłości i codzienności przez obie poetki.
Celujący	Ocenia, na czym polega „niezwykła zwyczajność” ich poezji i czym różni się od poetyki skamandrytów.

Futuryzm – w stronę eksperymentu i prowokacji

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe założenia futuryzmu: kult nowoczesności, miasta, maszyny, ruchu i zerwania z tradycją.
Dostateczny	Wyjaśnia prowokacyjny charakter manifestów oraz eksperymentów z ortografią, składnią i typografią.
Dobry	Analizuje neologizmy, zapis graficzny i rytm jako narzędzia budowania nowego języka poezji.
Bardzo dobry	Interpretuje futurystyczną prowokację jako próbę zmiany relacji między sztuką, artystą i odbiorcą.
Celujący	Ocenia, gdzie kończy się eksperyment artystyczny, a zaczyna czysta prowokacja, odwołując się do tekstów futurystów.

Pogromcy polskiej ortografii

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje futurystyczne postulaty uproszczenia lub zmiany zasad pisowni.
Dostateczny	Wyjaśnia, dlaczego futurysty traktowali ortografię jako element tradycji ograniczającej nowoczesny język.
Dobry	Analizuje wpływ zapisu fonetycznego, braku znaków i nietypowej grafii na tempo oraz odbiór tekstu.
Bardzo dobry	Porównuje normę ortograficzną z celowym naruszeniem normy jako środkiem artystycznym.
Celujący	Ocenia skuteczność futurystycznej reformy pisowni i świadomie tworzy krótki tekst naśladujący jej zasady.

Sztuka awangardowa

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje najważniejsze cechy sztuki awangardowej: uproszczenie formy, geometryzację, eksperyment i odejście od mimetyzmu.
Dostateczny	Wyjaśnia różnice między kubizmem, abstrakcją, konstruktywizmem i innymi nowymi sposobami obrazowania.
Dobry	Analizuje kompozycję, formę, kolor i relacje przestrzenne w wybranym dziele awangardowym.
Bardzo dobry	Interpretuje awangardę jako próbę stworzenia języka sztuki odpowiadającego nowoczesnemu światu.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Celujący	Ocenia, czy zerwanie z tradycyjnym przedstawieniem zwiększa, czy ogranicza komunikatywność dzieła.

Awangardowy „skok w teraz”

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje program Awangardy Krakowskiej i hasła miasta, masy oraz maszyny.
Dostateczny	Wyjaśnia zasadę ekonomii słowa, konstrukcji wiersza i znaczenie metafory w poezji awangardowej.
Dobry	Analizuje skondensowany język, elipsę i nowoczesne obrazowanie w wybranym utworze.
Bardzo dobry	Interpretuje „skok w teraz” jako program świadomego uczestnictwa poezji w cywilizacji XX wieku.
Celujący	Porównuje awangardowy model poezji ze skamandryckim i ocenia dwa różne sposoby reagowania na nowoczesność.

Stefan Żeromski, Przedwiośnie

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna genezę Przedwiośnia i przedstawia najważniejsze etapy życia Cezarego Baryki od Baku do Polski.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie rewolucji, odzyskania niepodległości i doświadczenia emigracji dla problematyki powieści.
Dobry	Analizuje kompozycję utworu i funkcję konfrontowania różnych wizji Polski.
Bardzo dobry	Interpretuje Przedwiośnie jako powieść o dojrzewaniu jednostki i młodego państwa.
Celujący	Ocenia, dlaczego Żeromski nie daje jednoznacznej odpowiedzi na pytanie o przyszłość Polski.

W cieniu rewolucji

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia doświadczenia Cezarego w Baku i rozpoznaje jego początkową fascynację rewolucją.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak przemoc, chaos, głód i śmierć matki zmieniają stosunek bohatera do rewolucyjnych haseł.
Dobry	Analizuje mechanizm ideologicznego uwiedzenia młodego człowieka oraz rozpad moralnych norm w czasie rewolucji.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Bardzo dobry	Interpretuje obrazy rewolucji jako ostrzeżenie przed zamianą idei równości w terror.
Celujący	Ocenia, czy doświadczenie Baku całkowicie uwalnia Cezarego od fascynacji rewolucyjnym radykalizmem.

Między mitem a rzeczywistością

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Opowiada historię szklanych domów i rozpoznaje ją jako wizję idealnej Polski przekazywaną Cezaremu przez ojca.
Dostateczny	Wyjaśnia symboliczne znaczenie szklanych domów: nowoczesności, sprawiedliwości i cywilizacyjnego ładu.
Dobry	Analizuje kontrast między mitem szklanych domów a realnym obrazem Polski oglądanej przez Cezarego.
Bardzo dobry	Interpretuje ten kontrast jako źródło rozczarowania bohatera i krytycznego spojrzenia na niepodległe państwo.
Celujący	Ocenia funkcję utopii w powieści: czy jest naiwnym marzeniem, czy potrzebnym punktem odniesienia dla rzeczywistości.

„Radość z odzyskanego śmietnika” – obraz społeczeństwa polskiego

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w Przedwiośniu obrazy biedy, nierówności, zaniedbania i kontrastów społecznych.
Dostateczny	Wyjaśnia sens określenia „radość z odzyskanego śmietnika” jako krytycznej oceny stanu odrodzonego państwa.
Dobry	Analizuje obrazy Nawłoci, Chłodka i miasta jako przestrzeni ujawniających różne warstwy i problemy społeczne.
Bardzo dobry	Interpretuje społeczną panoramę powieści jako wezwanie do reform i odpowiedzialności elit.
Celujący	Ocenia, które z przedstawionych problemów społecznych Żeromski uznaje za najgroźniejsze dla młodej Polski.

Za Polską i przeciw Polsce

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje główne stanowiska dotyczące przyszłości Polski: program reform Gajowca i radykalizm komunistów.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Dostateczny	Wyjaśnia argumenty obu stron oraz stosunek Cezarego do przedstawionych programów politycznych.
Dobry	Analizuje dyskusje bohaterów jako spór o tempo zmian, sprawiedliwość społeczną i granice przemocy.
Bardzo dobry	Interpretuje niejednoznaczność stanowiska Cezarego jako znak kryzysu gotowych ideologii.
Celujący	Formułuje własną ocenę konkurencyjnych programów, uwzględniając ich mocne strony i zagrożenia ukazane w powieści.

„Ja nie jestem z parafii. Ani z tej, ani z żadnej”. Cezary Baryka, bohater nowych czasów

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Charakteryzuje Cezarego Barykę jako bohatera ukształtowanego przez emigrację, rewolucję i powrót do nieznanej Polski.
Dostateczny	Wyjaśnia jego poczucie obcości i dystans wobec gotowych wspólnot, ideologii oraz środowisk społecznych.
Dobry	Analizuje zmienność poglądów Cezarego, jego potrzebę samodzielnego myślenia i skłonność do buntu.
Bardzo dobry	Interpretuje bohatera jako reprezentanta pokolenia szukającego własnego miejsca w nowej rzeczywistości.
Celujący	Ocenia sens deklaracji „nie jestem z parafii” i rozstrzyga, czy niezależność Cezarego jest jego siłą, czy źródłem zagubienia.

Stefan Żeromski, Przedwiośnie

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Porządkuje główne wydarzenia i trzy najważniejsze przestrzenie powieści: Baku, Nawłóć i odrodzoną Polskę.
Dostateczny	Wyjaśnia rolę szklanych domów, doświadczenia rewolucji i sporów politycznych w dojrzewaniu Cezarego.
Dobry	Analizuje otwarte zakończenie i marsz bohatera jako kulminację jego sprzeciwu wobec zastanej rzeczywistości.
Bardzo dobry	Syntetyzuje Przedwiośnie jako powieść o odpowiedzialności za państwo, nierównościach i kryzysie ideologii.
Celujący	Interpretuje finał powieści i formułuje własną tezę o ostatecznym stanowisku Cezarego wobec Polski.

Szkic krytyczny

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje szkic krytyczny jako wypowiedź łączącą interpretację dzieła z jego oceną.
Dostateczny	Formułuje tezę wartościującą i dobiera kryteria oceny odnoszące się do treści, formy i kontekstu dzieła.
Dobry	Buduje argumentację, wykorzystując konkretne przykłady oraz odróżniając opis od interpretacji i wartościowania.
Bardzo dobry	Tworzy spójny tekst, uwzględnia możliwe kontrargumenty i świadomie posługuje się językiem krytycznym.
Celujący	Redaguje samodzielny szkic krytyczny o wyrazistym stanowisku, trafnych kryteriach i dojrzałej autokorekcie.

„Żniwa huku i blasków..”. Katastrofizm w poezji dwudziestolecia międzywojennego

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje katastrofizm jako przecucie wojny, zagłady cywilizacji i historycznej katastrofy.
Dostateczny	Wyjaśnia funkcję obrazów huku, ognia, tłumy, maszyny i rozpadu ładu w poezji katastroficznej.
Dobry	Analizuje hiperbolę, ekspresję, dynamiczny rytm i apokaliptyczne obrazowanie w wybranych wierszach.
Bardzo dobry	Interpretuje katastrofizm jako reakcję na napięcia polityczne i społeczne Europy międzywojennej.
Celujący	Porównuje katastroficzną wizję przyszłości z późniejszym doświadczeniem wojny i ocenia jej profetyczny charakter.

Zofia Nałkowska, Granica

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna najważniejsze wydarzenia Granicy i relacje między Zenonem Ziembiewiczem, Elżbietą Biecką i Justyną Bogutówną.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie tytułowych granic: moralnej, społecznej, psychologicznej i poznawczej.
Dobry	Analizuje nieliniarną kompozycję i narrację jako sposób stopniowego odsłaniania przyczyn tragedii.
Bardzo dobry	Interpretuje powieść jako studium odpowiedzialności człowieka za własne wybory i ich skutki dla innych.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Celujący	Formułuje własną odpowiedź na pytanie, która z „granic” jest najważniejsza dla sensu powieści.

„Zenon pragnął rzeczy bardzo prostej: żyć uczciwie”

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia najważniejsze decyzje Zenona i rozpoznaje jego pragnienie uczciwego, uporządkowanego życia.
Dostateczny	Wyjaśnia kolejne kompromisy bohatera w życiu uczuciowym, zawodowym i publicznym.
Dobry	Analizuje mechanizm samousprawiedliwienia oraz rozbieżność między intencją a skutkiem czynów Zenona.
Bardzo dobry	Interpretuje los bohatera jako przekraczanie granicy moralnej małymi, pozornie niewinnymi krokami.
Celujący	Ocenia odpowiedzialność Zenona, rozważając znaczenie okoliczności, presji społecznej i osobistego wyboru.

„Świat podzielony na piętra, na front i od podwórza, na strych i sutereny”

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje społeczne podziały przedstawione w powieści poprzez przestrzenie „frontu”, podwórza, strychu i suterenu.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak miejsce zamieszkania, pieniądze i pochodzenie wpływają na możliwości życiowe bohaterów.
Dobry	Analizuje kontrast między warstwami społecznymi i sposób przedstawienia biedy oraz uprzywilejowania.
Bardzo dobry	Interpretuje przestrzenną metaforę „pięter” jako model nierównego społeczeństwa.
Celujący	Ocenia, czy Granica przedstawia możliwość przekraczania barier klasowych, czy raczej ich trwałość.

Zofia Nałkowska – znawczyni ludzkiej psychiki

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje psychologiczny charakter Granicy i wskazuje sceny skupione na motywacjach oraz samoocenie bohaterów.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak pamięć, emocje, poczucie winy i społeczna opinia wpływają na obraz postaci.
Dobry	Analizuje różnicę między tym, jak bohater widzi siebie, a jak widzą go inni.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Bardzo dobry	Interpretuje narrację Nałkowskiej jako próbę pokazania ograniczeń samopoznania i niejednoznaczności ludzkiej psychiki.
Celujący	Ocenia, czy człowiek w Granicy może poznać prawdę o sobie bez spojrzenia innych ludzi.

Zofia Nałkowska, Granica

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Porządkuje główne wątki i relacje między Zenonem, Elżbietą, Justyną oraz bohaterami reprezentującymi różne warstwy społeczne.
Dostateczny	Wyjaśnia wieloznaczność tytułu i związek granic społecznych, moralnych, psychologicznych oraz poznawczych.
Dobry	Analizuje kompozycję, narrację i perspektywę różnych bohaterów jako elementy problematyki odpowiedzialności.
Bardzo dobry	Syntetyzuje Granicę jako powieść o konsekwencjach kompromisu, nierówności i ograniczeniach samowiedzy.
Celujący	Wskazuje problem kluczowy dla sensu Granicy i uzasadnia własny wybór przykładami z powieści.

Niepokoje społeczne międzywojnia w poezji Juliana Tuwima

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w poezji Juliana Tuwima obrazy konfliktów społecznych, biedy, przemocy i narastającego zagrożenia wojną.
Dostateczny	Wyjaśnia rolę satyry, ironii, języka potocznego i bezpośredniego zwrotu do odbiorcy w tekstach zaangażowanych.
Dobry	Analizuje sposób demaskowania propagandy, nacjonalizmu i interesów stojących za hasłami wojennymi.
Bardzo dobry	Interpretuje społeczne niepokoje w poezji Tuwima jako krytykę mechanizmów prowadzących do przemocy zbiorowej.
Celujący	Ocenia aktualność obywatelskiego i antywojennego przesłania wybranych wierszy.

Witold Gombrowicz, Ferdydurke

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna główne wydarzenia Ferdydurke i rozpoznaje pojęcia formy, gęby, pupy oraz upupiania.
Dostateczny	Wyjaśnia groteskowy charakter powieści i problem zależności jednostki od społecznych ról.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Dobry	Analizuje narrację, absurd, parodię i deformację jako środki podważające stabilną tożsamość bohatera.
Bardzo dobry	Interpretuje <i>Ferdydurke</i> jako opowieść o niemożności ucieczki od form narzucanych przez innych.
Celujący	Problematyzuje pytanie, czy autentyczność jest w świecie Gombrowicza możliwa.

Kim jestem?

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje pytanie o tożsamość Józia jako centralny problem jego doświadczeń.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak bohater zmienia się pod wpływem spojrzenia innych ludzi i narzuconych mu ról.
Dobry	Analizuje mechanizm „gęby” oraz napięcie między własnym obrazem siebie a społeczną formą.
Bardzo dobry	Interpretuje tożsamość w <i>Ferdydurke</i> jako relacyjną, zmienną i zależną od sytuacji.
Celujący	Formułuje własną odpowiedź na pytanie „kim jestem?”, wykorzystując gombrowiczowską koncepcję formy.

Nadchodzi profesor

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia scenę pojawienia się profesora Pimki i jego decyzję o ponownym umieszczeniu Józia w szkole.
Dostateczny	Wyjaśnia mechanizm upupienia dorosłego bohatera przez autorytet nauczyciela.
Dobry	Analizuje język, gesty i sposób prowadzenia rozmowy jako narzędzia narzucania Józiovi roli ucznia.
Bardzo dobry	Interpretuje Pimkę jako figurę instytucjonalnej władzy nad cudzą tożsamością.
Celujący	Ocenia, dlaczego bohater tak łatwo ulega formie narzuconej przez profesora mimo świadomości absurdu sytuacji.

Szkoła upupiania

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje szkolne mechanizmy upupiania i narzucania uczniom gotowych ocen literatury.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie lekcji o Słowackim oraz konfliktu między „niewinnym” Syfonem i buntowniczym Miętusem.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Dobry	Analizuje parodię szkolnego języka, stereotypowych interpretacji i autorytarnego modelu nauczania.
Bardzo dobry	Interpretuje szkołę jako instytucję produkowania niedojrzałości i społecznych form.
Celujący	Ocenia, które elementy gombrowiczowskiej krytyki szkoły pozostają aktualne, a które wynikają z realiów epoki.

U Młodziaków: w sidłach nowoczesności

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Charakteryzuje rodzinę Młodziaków i rozpoznaje ich deklarowany kult nowoczesności, swobody oraz postępu.
Dostateczny	Wyjaśnia sprzeczność między liberalnymi deklaracjami a potrzebą zachowania społecznej „formy”.
Dobry	Analizuje prowokację Józia i jej rolę w demaskowaniu sztuczności nowoczesnego stylu życia Młodziaków.
Bardzo dobry	Interpretuje nowoczesność jako kolejną formę, która może równie silnie zniewalać jak tradycja.
Celujący	Ocenia gombrowiczowską krytykę nowoczesności: czy dotyczy idei, czy przede wszystkim pozowania na nowoczesność.

Wieś: państwo i chamstwo

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje konflikt Miętusa z parobkiem i napięcie między „panem” a „chamem” w scenach na wsi.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak hierarchia społeczna narzuca obu stronom role i sposób zachowania.
Dobry	Analizuje groteskowe próby „bratania się” oraz ich przemocowy i paradoksalny charakter.
Bardzo dobry	Interpretuje relację państwo–cham jako przykład niemożności wyjścia poza społeczną formę.
Celujący	Ocenia, czy bunt przeciw hierarchii w Ferdysurce prowadzi do wolności, czy jedynie tworzy nową formę zależności.

Witold Gombrowicz, Ferdysurka

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Porządkuje główne epizody powieści i rozpoznaje pojęcia formy, gęby, pupy, upupiania i niedojrzałości.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Dostateczny	Wyjaśnia, jak szkoła, dom Młodziaków i dwór Hurleckich ukazują różne mechanizmy społecznego przymusu.
Dobry	Analizuje groteskę, parodię i język jako narzędzia demaskowania sztuczności relacji międzyludzkich.
Bardzo dobry	Syntetyzuje Ferdydurke jako powieść o tworzeniu człowieka przez innych i niemożności ostatecznego „bycia sobą”.
Celujący	Wskazuje kluczowy problem Ferdydurke i uzasadnia własne odczytanie, odnosząc je do współczesnego doświadczenia tożsamości.

Muzyczność literatury

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje rytm, powtórzenie, brzmienie, instrumentację głoskową i składnię jako źródła muzyczności tekstu.
Dostateczny	Wyjaśnia różnicę między bezpośrednim naśladowaniem dźwięku a budowaniem muzycznej organizacji wiersza.
Dobry	Analizuje tempo, akcenty, refreny i układ wersyfikacyjny w konkretnym utworze.
Bardzo dobry	Interpretuje funkcję muzyczności w budowaniu nastroju, emocji i znaczeń.
Celujący	Porównuje tekst literacki z jego realizacją muzyczną lub sceniczną i ocenia wpływ medium na sens.

Tanecznym krokiem w nazizm. Kabaret Boba Fosse’a

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w Kabarecie Boba Fosse’a połączenie widowiska, muzyki i obrazu narastającego nazizmu.
Dostateczny	Wyjaśnia kontrast między beztroską rozrywką a coraz wyraźniejszą przemocą i radykalizacją społeczeństwa.
Dobry	Analizuje funkcję piosenki, tańca, montażu i scen zbiorowych w komentowaniu sytuacji politycznej.
Bardzo dobry	Interpretuje kabaret jako przestrzeń pozornego eskapizmu, która stopniowo zostaje wchłonięta przez historię.
Celujący	Ocenia, jak forma musicalowa wzmacnia ostrzegawczy sens filmu wobec obojętności na rozwój totalitaryzmu.

Stanisława Ignacego Witkiewicza portret wielokrotny

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Dopuszczający	Rozpoznaje autoportret wielokrotny Witkacego i wskazuje powtarzalność postaci oraz zmianę min i póź.
Dostateczny	Wyjaśnia związek dzieła z eksperymentem, autokreacją i pytaniem o wielość tożsamości artysty.
Dobry	Analizuje kompozycję, multiplikację i grę z konwencją portretu jako środki podważające realistyczny wizerunek.
Bardzo dobry	Interpretuje portret jako wizualny komentarz do nowoczesnego kryzysu spójnej osobowości.
Celujący	Ocenia, czy autoportret buduje prawdę o artyście, czy świadomie ją komplikuje poprzez maski i role.

Stanisław Ignacy Witkiewicz – artysta

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia Witkacego jako dramaturga, malarza, fotografa i teoretyka sztuki.
Dostateczny	Wyjaśnia pojęcie Czystej Formy oraz lęk artysty przed umasowieniem i mechanizacją kultury.
Dobry	Analizuje związek eksperymentalnej biografii i programu estetycznego z groteskowym charakterem twórczości.
Bardzo dobry	Interpretuje Witkacego jako artystę reagującego na kryzys indywidualności i zagrożenie totalitaryzmem.
Celujący	Ocenia aktualność jego diagnoz dotyczących kultury masowej, uniformizacji i utraty jednostkowej wyjątkowości.

ZR Stanisław Ignacy Witkiewicz, Szewcy

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna głównych bohaterów i kolejne przemiany władzy w Szewcach oraz rozpoznaje groteskę i absurd.
Dostateczny	Wyjaśnia pojęcie Czystej Formy i funkcję deformacji świata przedstawionego.
Dobry	Analizuje język dramatu, mieszanie stylów i gwałtowne zmiany sytuacji jako element katastroficznej wizji społeczeństwa.
Bardzo dobry	Interpretuje Szewców jako dramat o rewolucji, władzy i zaniku indywidualności w społeczeństwie masowym.
Celujący	Ocenia, na czym polega profetyczny wymiar dramatu i które jego diagnozy pozostają aktualne.

ZR „Zagadać pustkę i zagłuszyć nudę”. Udręka szewskiej egzystencji

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Charakteryzuje codzienną pracę i frustrację Sajetana oraz szewców, wskazując ich poczucie nudy i poniżenia.
Dostateczny	Wyjaśnia, dlaczego praca nie daje bohaterom poczucia sensu, a zakaz pracy staje się dodatkową torturą.
Dobry	Analizuje groteskowy język i sprzeczności w wypowiedziach bohaterów jako obraz egzystencjalnej pustki.
Bardzo dobry	Interpretuje „udrękę szewskiej egzystencji” jako połączenie problemu klasowego z kryzysem sensu istnienia.
Celujący	Ocenia, czy rewolucja bohaterów wynika bardziej z realnej krzywdy społecznej, czy z potrzeby ucieczki od pustki.

ZR „jak przejdziecie tę linijkę, będziecie tacy sami jak my”. Rozważania o władzy

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje kolejne grupy przejmujące władzę w Szewcach i podstawowe mechanizmy ich działania.
Dostateczny	Wyjaśnia sens przekraczania „linijki” jako utraty różnicy między dawnymi buntownikami a nowymi rządzącymi.
Dobry	Analizuje przemoc, język ideologii i zmianę pozycji bohaterów po zdobyciu władzy.
Bardzo dobry	Interpretuje dramat jako diagnozę powtarzalności mechanizmu rewolucji: buntownicy odtwarzają logikę tych, których obalili.
Celujący	Ocenia, czy Szewcy przedstawiają możliwość sprawiedliwej władzy, czy jedynie kolejne odmiany dominacji.

ZR Konwulsje ginącego świata

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje katastroficzny obraz rozpadu dawnych klas, wartości i porządku społecznego w Szewcach.
Dostateczny	Wyjaśnia związek groteski i deformacji z wizją świata tracącego dotychczasową strukturę.
Dobry	Analizuje narastanie mechanizacji, zbiorowości i podporządkowania jednostki anonimowym siłom.
Bardzo dobry	Interpretuje finał jako obraz narodzin nowego, zdehumanizowanego porządku po „konwulsjach” starego świata.
Celujący	Problematyzuje pytanie, czy katastrofa w dramacie jest polityczna, społeczna, czy przede wszystkim antropologiczna.

ZR Szewcy Stanisława Ignacego Witkiewicza

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Porządkuje kolejne etapy akcji Szewców, grupy społeczne i przemiany relacji władzy.
Dostateczny	Wyjaśnia funkcję groteski, absurdu, parodii i teorii Czystej Formy w konstrukcji dramatu.
Dobry	Analizuje problem rewolucji, nudy, pracy, przemocy i uniformizacji człowieka.
Bardzo dobry	Syntetyzuje Szewców jako katastroficzną diagnozę społeczeństwa masowego oraz kryzysu jednostki.
Celujący	Wskazuje najważniejszy problem dramatu i uzasadnia własne odczytanie w odniesieniu do historii XX wieku.

ZR Michaił Bułhakow, Mistrz i Małgorzata

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna główne wątki Mistrza i Małgorzaty: moskiewski, miłosny i jerozolimski oraz najważniejszych bohaterów.
Dostateczny	Wyjaśnia rolę Wolanda i jego świty w ujawnianiu absurdów, chciwości i zakłamania moskiewskiego społeczeństwa.
Dobry	Analizuje połączenie realizmu, fantastyki, groteski, satyry i paraboli w konstrukcji powieści.
Bardzo dobry	Interpretuje wielowątkowość utworu jako sposób stawiania pytań o dobro, zło, prawdę, miłość i wolność.
Celujący	Ocenia, czy Woland w powieści jest przede wszystkim uosobieniem zła, sędzią świata, czy paradoksalnym narzędziem sprawiedliwości.

57. ZR “[...] tchórzostwo to słabość najstraszniejsza!” Rozważania moralne w Mistrzu i Małgorzacie

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje satyryczny obraz Moskwy oraz zachowania bohaterów ujawniające chciwość, konformizm i lęk.
Dostateczny	Wyjaśnia funkcję fantastycznych interwencji Wolanda i jego świty w demaskowaniu społecznych absurdów.
Dobry	Analizuje groteskę, komizm i odwrócenie norm jako narzędzia krytyki totalitarnej codzienności.
Bardzo dobry	Interpretuje moskiewskie epizody jako obraz społeczeństwa pozbawionego wolności i moralnej niezależności.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Celujący	Ocenia skuteczność satyry Bułhakowa w mówieniu o przemocy systemu bez bezpośredniego realistycznego opisu.

ZR „[...] ludzie przepadali stamtąd bez śladu...” O życiu w sowieckiej Rosji.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje wątek Jezui i Piłata oraz jego odrębność wobec wydarzeń moskiewskich.
Dostateczny	Wyjaśnia konflikt prawdy i tchórzostwa w decyzjach Piłata oraz znaczenie rozmowy z Jezusą.
Dobry	Analizuje paralelę między opowieścią jerozolimską a doświadczeniami bohaterów XX wieku.
Bardzo dobry	Interpretuje tchórzostwo jako jedną z najważniejszych kategorii moralnych powieści.
Celujący	Formułuje własną ocenę Piłata, rozważając granice winy człowieka działającego pod presją władzy i strachu.

ZR „i po kolei rzucałem wszystko w ogień”. Dramat artysty i człowieka w powieści Bułhakowa

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia los Mistrza i rozpoznaje spalenie rękopisu jako znak kryzysu twórcy.
Dostateczny	Wyjaśnia wpływ cenzury, krytyki, samotności i lęku na załamanie artysty.
Dobry	Analizuje relację Mistrza i Małgorzaty jako źródło ocalenia osobowego oraz sensu twórczości.
Bardzo dobry	Interpretuje motyw rękopisu i słowa „rękopisy nie płoną” jako pochwałę trwałości prawdziwej sztuki.
Celujący	Ocenia, czy ocalenie Mistrza jest zwycięstwem artysty, rezygnacją z walki, czy inną formą wolności.

ZR Mistrz i Małgorzata Michaił Bułhakow

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Porządkuje trzy plany powieści i relacje między Wolandem, Mistrzem, Małgorzatą, Jezusą i Piłatem.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie miłości, wolności twórczej, prawdy, tchórzostwa oraz odpowiedzialności za własne wybory.
Dobry	Analizuje funkcje fantastyki, groteski, satyry, paraboli i motywów biblijnych.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Bardzo dobry	Syntetyzuje Mistrza i Małgorzatę jako powieść o wolności jednostki w świecie przemocy, kłamstwa i ideologii.
Celujący	Wskazuje problem kluczowy dla sensu powieści i uzasadnia własną interpretację relacji dobra oraz zła.

ZR Franz Kafka, Proces

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna punkt wyjścia Procesu: niespodziewane aresztowanie Józefa K. i jego uwikłanie w niezrozumiały system sądowy.
Dostateczny	Wyjaśnia cechy świata kafkowskiego: absurd, anonimowość instytucji, brak jasnych reguł i poczucie zagrożenia.
Dobry	Analizuje przestrzeń, narrację i powtarzalne sytuacje jako środki budowania osaczenia bohatera.
Bardzo dobry	Interpretuje Proces jako parabolę winy, władzy, biurokracji i egzystencjalnego lęku.
Celujący	Formułuje własną tezę o tym, czy źródło zagrożenia Józefa K. znajduje się przede wszystkim w systemie, czy w nim samym.

ZR Co się przytrafiło Józefowi K.?

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Odtwarza okoliczności aresztowania Józefa K. i rozpoznaje brak konkretnego zarzutu jako źródło absurdu sytuacji.
Dostateczny	Wyjaśnia początkową pewność siebie bohatera i jego przekonanie, że proces jest pomyłką.
Dobry	Analizuje stopniową zmianę zachowania Józefa K. od lekceważenia do podporządkowania rytmowi procesu.
Bardzo dobry	Interpretuje proces jako siłę przejmującą kontrolę nad życiem i tożsamością bohatera.
Celujący	Ocenia, kiedy i dlaczego Józef K. przestaje być zewnętrznym obserwatorem absurdu, a staje się jego uczestnikiem.

ZR Przed nieznanym trybunałem

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje sąd w Procesie jako instytucję nieprzejrzystą, wszechobecną i niedostępną dla racjonalnego poznania.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie labiryntowej przestrzeni, urzędników i niejasnych procedur dla poczucia bezradności.
Dobry	Analizuje relacje bohatera z adwokatem, urzędnikami i innymi osobami związanymi z sądem.
Bardzo dobry	Interpretuje „nieznany trybunał” jako obraz władzy, losu, prawa lub metafizycznego sądu nad człowiekiem.
Celujący	Porównuje możliwe odczytania trybunału i uzasadnia własną interpretację bez sprowadzania symbolu do jednego znaczenia.

ZR Everyman przed sądem własnego sumienia

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Wyjaśnia pojęcie everymana i wskazuje cechy Józefa K., które pozwalają traktować go jako figurę „każdego człowieka”.
Dostateczny	Rozpoznaje problem winy niezależnej od konkretnego przestępstwa oraz rosnącego poczucia osaczenia.
Dobry	Analizuje przypowieść „Przed prawem” jako komentarz do sytuacji bohatera.
Bardzo dobry	Interpretuje proces jako możliwy sąd sumienia, egzystencji lub samego faktu bycia człowiekiem.
Celujący	Problematyzuje pytanie o winę Józefa K. i formułuje własną odpowiedź w oparciu o różne sensy powieści.

ZR Bruno Schulz, Sklepy cynamonowe

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna podstawowe realia Sklepów cynamonowych i rozpoznaje dziecięcą perspektywę narratora oraz postać ojca.
Dostateczny	Wyjaśnia pojęcia mitologizacji codzienności, poetyzacji prozy i oniryzmu.
Dobry	Analizuje metafory, porównania, animizacje i niezwykle obrazy przekształcające zwykłe miasteczko.
Bardzo dobry	Interpretuje świat Schulza jako rzeczywistość tworzoną przez pamięć, wyobraźnię i język.
Celujący	Ocenia, czy w Skleпах cynamonowych ważniejsze jest odtworzenie przeszłości, czy stworzenie jej nowego mitu.

ZR W republice marzeń Brunona Schulza

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Dopuszczający	Rozpoznaje motyw marzenia, dziecięcej wyobraźni i niezwyklej przemiany znanej przestrzeni.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak narrator buduje własną „republikę marzeń” z fragmentów miasteczka, domu i rodzinnej pamięci.
Dobry	Analizuje płynność czasu i przestrzeni oraz przenikanie jawy, snu i fantazji.
Bardzo dobry	Interpretuje marzenie jako sposób poszerzania rzeczywistości i obrony przed jej banalnością.
Celujący	Ocenia rolę wyobraźni w budowaniu tożsamości narratora i sensu rodzinnego świata.

ZR Człowiek – samozwańczy demiurg?

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w postaci ojca pragnienie tworzenia, eksperymentowania i ustanawiania własnych praw natury.
Dostateczny	Wyjaśnia pojęcie demiurga i odnosi je do zachowania bohatera oraz jego fascynacji materią.
Dobry	Analizuje groteskowe i mityczne sposoby przedstawienia ojca jako twórcy konkurującego z zastanym porządkiem.
Bardzo dobry	Interpretuje demiurgię człowieka jako metaforę sztuki i nieograniczonej wyobraźni.
Celujący	Problematyzuje pytanie o granice twórczej wolności człowieka wobec natury, materii i innych istot.

ZR Bruno Schulz, Traktat o manekinach. Dokończenie

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Odtwarza główne idee Traktatu o manekinach i rozpoznaje fascynację ojca „wtórnym stworzeniem”.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie materii, manekina i niedoskonałych form życia w jego teorii.
Dobry	Analizuje styl wykładu ojca, łączący patos, groteskę, parodię filozofii i wyobraźnię mityczną.
Bardzo dobry	Interpretuje Traktat jako artystyczny manifest tworzenia rzeczywistości alternatywnej wobec natury.
Celujący	Ocenia, czy teoria ojca jest przede wszystkim groteskową herezją, metaforą sztuki czy filozofią twórczej wolności.

ZR Bruno Schulz, Sklepy cynamonowe

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Porządkuje najważniejsze motywy Sklepów cynamonowych: dzieciństwo, ojca, miasteczko, marzenie i przemianę materii.
Dostateczny	Wyjaśnia funkcję mitologizacji, oniryzmu, groteski i poetyckiego języka prozy Schulza.
Dobry	Analizuje sposób, w jaki pamięć i wyobrażenia przekształcają autobiograficzne doświadczenie w prywatną mitologię.
Bardzo dobry	Syntetyzuje cykl jako opowieść o twórczej mocy języka, utracie dzieciństwa i pragnieniu ponownego zaczarowania świata.
Celujący	Wskazuje problem najważniejszy dla odczytania Schulza i uzasadnia własną interpretację konkretnymi obrazami z tekstu.

Bolesław Leśmian i jego świat „wywiedziony z nicości”

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje charakterystyczne elementy świata poetyckiego Bolesława Leśmiana: naturę, fantastykę, śmierć i istoty pograniczne.
Dostateczny	Wyjaśnia funkcję neologizmów, baśniowości i personifikowanej natury w budowaniu odrębnej rzeczywistości.
Dobry	Analizuje motywy braku, nicości, cielesności i pragnienia istnienia w wybranych wierszach.
Bardzo dobry	Interpretuje leśmianowski świat jako przestrzeń nieustannego stawania się między bytem i niebytem.
Celujący	Problematyzuje pytanie o granice istnienia w poezji Leśmiana i ocenia rolę języka w „wywodzeniu świata z nicości”.

Dwudziestolecie międzywojenne – podsumowanie

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje najważniejsze grupy, kierunki, twórców i lektury dwudziestolecia międzywojennego.
Dostateczny	Porządkuje wiadomości o Skamandrze, futuryzmie, awangardzie, katastrofizmie i przemianach powieści.
Dobry	Łączy teksty z kontekstami historycznymi, społecznymi, psychologicznymi i artystycznymi.
Bardzo dobry	Porównuje różne odpowiedzi literatury na nowoczesność, kryzys tożsamości, rewolucję i zagrożenie totalitaryzmem.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Celujący	Tworzy syntetyczny obraz epoki, wskazując jej najważniejsze napięcia między wolnością jednostki a presją historii i formy.

Dwudziestolecie międzywojenne – sprawdzian wiadomości

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe pojęcia, fakty i teksty dwudziestolecia międzywojennego oraz wykonuje najprostsze zadania.
Dostateczny	Wyjaśnia programy literackie i problematykę głównych lektur w typowych poleceniach.
Dobry	Analizuje fragmenty utworów, stosuje terminologię i uzasadnia odpowiedzi konkretnymi przykładami.
Bardzo dobry	Łączy materiał z całego działu, porównuje teksty i rozwiązuje zadania wymagające syntezy.
Celujący	Biegle wykorzystuje wiedzę o epoce w zadaniach problemowych i formułuje samodzielne, precyzyjne wnioski.

LITERATURA WOJNY I OKUPACJI

Literatura wojny i okupacji – wprowadzenie do epoki

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Podaje ramy czasowe literatury wojny i okupacji oraz najważniejsze doświadczenia historyczne lat 1939–1945.
Dostateczny	Rozpoznaje pojęcia okupacji, Zagłady, obozu koncentracyjnego, łagru i pokolenia Kolumbów.
Dobry	Wyjaśnia, jak wojna zmienia tradycyjne kategorie bohaterstwa, moralności, człowieczeństwa i języka literatury.
Bardzo dobry	Porównuje różne formy świadectwa: poezję, opowiadanie obozowe, reportaż, wspomnienie i film.
Celujący	Ocenia szczególną odpowiedzialność literatury świadectwa za pamięć o doświadczeniach granicznych XX wieku.

Ćwiczenia w czytaniu ze zrozumieniem

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Dopuszczający	Wyszukuje informacje jawne i określa temat oraz główną myśl tekstu dotyczącego wojny lub Zagłady.
Dostateczny	Rozpoznaje tezę, argumenty, fakty, opinie i sposób organizacji materiału.
Dobry	Analizuje język świadectwa, funkcję przykładów i relację między informacją a oceną.
Bardzo dobry	Syntetyzuje sensy jawne i ukryte, uwzględniając historyczny kontekst wypowiedzi.
Celujący	Krytycznie ocenia sposób przedstawiania doświadczenia wojennego i formułuje własny wniosek problemowy.

Polska w czasie wojny i okupacji

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Przedstawia podstawowe fakty dotyczące okupacji niemieckiej i sowieckiej oraz życia ludności cywilnej w czasie wojny.
Dostateczny	Wyjaśnia pojęcia terroru, getta, konspiracji, deportacji, obozu i Zagłady jako konteksty literatury.
Dobry	Łączy wydarzenia historyczne z doświadczeniami bohaterów oraz autorów poznawanych tekstów.
Bardzo dobry	Porównuje sytuację różnych grup ludności i formy oporu, przetrwania oraz solidarności.
Celujący	Wyjaśnia, dlaczego znajomość realiów okupacji jest niezbędna do odpowiedzialnej interpretacji literatury tego okresu.

Tragizm pokolenia Kolumbów w poezji Baczyńskiego i Gajcego

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje Baczyńskiego i Gajcego jako poetów pokolenia Kolumbów oraz wskazuje motywy młodości, wojny i śmierci.
Dostateczny	Wyjaśnia konflikt między potrzebą życia, miłości i twórczości a obowiązkiem uczestnictwa w walce.
Dobry	Analizuje katastroficzne obrazy, symbolikę apokaliptyczną i kontrast niewinności z przemocą.
Bardzo dobry	Interpretuje tragizm Kolumbów jako przymus wyboru między wartościami, których nie da się ocalić jednocześnie.
Celujący	Porównuje poetyckie obrazy pokolenia u Baczyńskiego i Gajcego, wskazując wspólne doświadczenie oraz różnice tonu.

Miłość bez jutra. Wiersze miłosne Baczyńskiego i Gajcego

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w wierszach Baczyńskiego i Gajcego motyw miłości zagrożonej przez wojnę i świadomość śmierci.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak uczucie tworzy prywatną przestrzeń bliskości w świecie przemocy i niepewnego jutra.
Dobry	Analizuje kontrasty miłości i zagłady, czułości i wojennego obrazowania oraz znaczenie czasu przyszłego, którego może nie być.
Bardzo dobry	Interpretuje lirykę miłosną jako próbę ocalenia człowieczeństwa i normalności w warunkach katastrofy.
Celujący	Ocenia, czy miłość w tych wierszach bardziej chroni przed wojną, czy boleśnie ujawnia skalę straty.

Tadeusz Borowski, Ludzie, którzy szli; Proszę państwa do gazu

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna podstawowe realia opowiadań Ludzie, którzy szli i Proszę państwa do gazu oraz rozpoznaje narratora Tadka.
Dostateczny	Wyjaśnia pojęcie człowieka zlagrowanego i mechanizm przystosowania więźnia do obozowej rzeczywistości.
Dobry	Analizuje behawiorystyczny, chłodny sposób narracji i kontrast między językiem codzienności a masową śmiercią.
Bardzo dobry	Interpretuje opowiadania jako oskarżenie systemu obozowego, który niszczy tradycyjne normy moralne i relacje międzyludzkie.
Celujący	Ocenia, dlaczego Borowski unika heroizacji więźniów i pokazuje także ich uwikłanie w mechanizm obozu.

„[...] a ludzie szli i szli...” Obozowe memento mori.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje rampę, transporty, selekcję i pracę więźniów jako elementy zorganizowanego mechanizmu zagłady.
Dostateczny	Wyjaśnia rolę narratora uczestniczącego w obozowej codzienności oraz jego pozornie rzeczowego tonu.
Dobry	Analizuje język odwróconych wartości, obojętności i ekonomii przetrwania w scenach kontaktu z ofiarami.
Bardzo dobry	Interpretuje obozową normalność jako skutek systematycznej dehumanizacji zarówno ofiar, jak i więźniów funkcyjnych.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Celujący	Formułuje własną ocenę etycznego efektu narracji Borowskiego, która nie pozwala łatwo oddzielić winnych od niewinnych.

„Czy my jesteśmy ludzie dobrzy?” Etyczne wątpliwości więźnia obozu koncentracyjnego

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje sytuacje, w których narrator i więźniowie pytają o własną dobroć, winę oraz odpowiedzialność.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak warunki obozowe zmuszają do wyborów sprzecznych z pokojowymi normami moralnymi.
Dobry	Analizuje mechanizmy zubożenia, egoizmu przetrwania i współuczestnictwa w systemie przemocy.
Bardzo dobry	Interpretuje pytanie „Czy my jesteśmy ludzie dobrzy?” jako problem granic moralnej oceny w sytuacji ekstremalnej.
Celujący	Problematyzuje odpowiedzialność człowieka zlagrowanego, rozróżniając przymus systemu od osobistego wyboru.

Tadeusz Borowski, Ludzie, którzy szli; Proszę państwa do gazu

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Porządkuje najważniejsze wydarzenia, realia obozowe i cechy narratora w opowiadaniach Borowskiego.
Dostateczny	Wyjaśnia pojęcia dehumanizacji, człowieka zlagrowanego, behawioryzmu i odwróconego systemu wartości.
Dobry	Analizuje funkcję ironii, chłodu narracji i kontrastu między zwyczajnością języka a grozą przedstawionych zdarzeń.
Bardzo dobry	Syntetyzuje opowiadania jako świadectwo działania systemu, który podporządkowuje człowieka logice przemocy i przetrwania.
Celujący	Wskazuje problem kluczowy dla odczytania Borowskiego i uzasadnia własne stanowisko, unikając uproszczonej oceny bohaterów.

Hanna Krall, Zdążyć przed Panem Bogiem

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna genezę Zdążyć przed Panem Bogiem i rozpoznaje Marka Edelmana jako rozmówcę Hanny Krall oraz uczestnika powstania w getcie.
Dostateczny	Wyjaśnia reportażowy charakter utworu, fragmentaryczną kompozycję i zestawienie historii getta z pracą kardiochirurga.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Dobry	Analizuje oszczędny język, dialogowość i rezygnację z patosu w przedstawianiu doświadczenia Zagłady.
Bardzo dobry	Interpretuje reportaż jako opowieść o wartości pojedynczego życia, pamięci, śmierci i odpowiedzialności za drugiego człowieka.
Celujący	Ocenia, jak forma rozmowy z Edelmanem wpływa na wiarygodność i etyczny wymiar świadectwa.

Zwyczajni niezwykajni

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje w reportażu postacie zwykłych ludzi, których zachowania w ekstremalnej sytuacji nabierają wyjątkowego znaczenia.
Dostateczny	Wyjaśnia, dlaczego Edelman odrzuca patetyczny podział na bohaterów i niebohaterów.
Dobry	Analizuje konkretne decyzje dotyczące pomocy, walki, opieki i zachowania godności.
Bardzo dobry	Interpretuje heroizm w reportażu jako wierność drugiemu człowiekowi i odpowiedzialność za pojedyncze życie.
Celujący	Formułuje własną definicję bohaterstwa wynikającą z reportażu Krall i uzasadnia ją przykładami.

Postawy Żydów wobec śmierci

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje różne postawy Żydów wobec nieuchronnej śmierci: walkę, ucieczkę, samobójstwo, bierne oczekiwanie i troskę o innych.
Dostateczny	Wyjaśnia, dlaczego reportaż nie ustanawia prostej hierarchii tych postaw.
Dobry	Analizuje wypowiedzi Edelmana o wyborze sposobu umierania i granicach wolności w sytuacji Zagłady.
Bardzo dobry	Interpretuje możliwość wyboru śmierci jako ostatni obszar godności i podmiotowości człowieka.
Celujący	Ocenia etyczne ryzyko wartościowania zachowań ludzi postawionych w sytuacji bez realnego wyjścia.

„Nie dać się wepchnąć na beczkę”

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Wyjaśnia sens sformułowania „nie dać się wepchnąć na beczkę” w odniesieniu do doświadczenia upokorzenia i śmierci.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Dostateczny	Rozpoznaje potrzebę zachowania godności i wpływu na własne decyzje jako ważny motyw wypowiedzi Edelmana.
Dobry	Analizuje związek między godnością, buntem i wyborem w warunkach całkowitej przemocy.
Bardzo dobry	Interpretuje postawę Edelmana jako sprzeciw wobec odebrania człowiekowi prawa do decydowania o sobie.
Celujący	Problematyzuje granice wolności człowieka w sytuacji, w której wszystkie dostępne wybory są tragiczne.

Hanna Krall, Zdążyć przed Panem Bogiem

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Porządkuje najważniejsze wydarzenia i problemy reportażu: powstanie w getcie, życie codzienne, śmierć i pracę Edelmana po wojnie.
Dostateczny	Wyjaśnia relację między „wyścigiem z Panem Bogiem” w getcie a ratowaniem pacjentów przez kardiochirurga.
Dobry	Analizuje reportażowość, fragmentaryczność i oszczędność stylu jako formę mówienia o Zagładzie bez patosu.
Bardzo dobry	Syntetyzuje utwór jako refleksję nad wartością życia, godnością, pamięcią i odpowiedzialnością za drugiego człowieka.
Celujący	Wskazuje problem najważniejszy dla sensu Zdążyć przed Panem Bogiem i uzasadnia własny wybór.

„Kto ratuje jedno życie – ratuje cały świat”. Pianista Romana Polańskiego

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje Pianistę Romana Polańskiego jako filmową opowieść o Zagładzie i przetrwaniu Władysława Szpilmana.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie pomocy udzielanej jednostce przez ludzi podejmujących ryzyko w realiach okupacji.
Dobry	Analizuje obraz, dźwięk, ciszę, przestrzeń ruin i perspektywę bohatera jako środki budowania doświadczenia osamotnienia.
Bardzo dobry	Interpretuje film w kontekście sentencji „Kto ratuje jedno życie – ratuje cały świat” i problemu indywidualnej odpowiedzialności.
Celujący	Porównuje filmowy obraz Zagłady z poznanym reportażem lub opowiadaniem i ocenia różnice wynikające z medium.

Gustaw Herling Grudziński, *Inny świat*

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Zna okoliczności powstania Innego świata i podstawowe realia sowieckiego łagru opisane przez Herlinga-Grudzińskiego.
Dostateczny	Wyjaśnia znaczenie tytułu jako określenia rzeczywistości rządzącej się odmiennymi prawami moralnymi i społecznymi.
Dobry	Analizuje autobiograficzną narrację, dokumentaryzm i refleksyjność jako sposoby świadczenia o doświadczeniu łagru.
Bardzo dobry	Interpretuje utwór jako studium systemu totalitarnego niszczącego ciało, psychikę i więzi międzyludzkie.
Celujący	Ocenia, jak narrator łączy funkcję świadka, uczestnika i moralnego komentatora opisywanych wydarzeń.

„Zło, przed którym nie można się obronić”. Bezsilność wobec maszyny przemocy

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje przemoc fizyczną, głód, pracę ponad siły, donosicielstwo i terror jako mechanizmy działania łagru.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak system odbiera więźniom poczucie bezpieczeństwa, prywatności i wpływu na własny los.
Dobry	Analizuje zachowania ludzi wobec „zła, przed którym nie można się obronić”: uległość, opór, solidarność i rozpacz.
Bardzo dobry	Interpretuje bezsilność jednostki jako rezultat celowo skonstruowanej maszyny przemocy totalitarnej.
Celujący	Problematyzuje pytanie, czy w świecie łagru możliwy jest skuteczny opór bez utraty życia lub człowieczeństwa.

„I tak dzień po dniu – tygodniami, miesiącami, latami – bez radości, bez nadziei, bez życia”

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje monotonię pracy, głodu, choroby i wyczerpania jako podstawowy rytm życia więźniów.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak długotrwałe pozbawienie nadziei i prywatności prowadzi do psychicznego wyniszczenia.
Dobry	Analizuje sceny codziennego funkcjonowania łagru jako obraz stopniowej degradacji człowieka.
Bardzo dobry	Interpretuje doświadczenie czasu w obozie jako narzędzie przemocy: dni stają się nierozróżnialne, a przyszłość znika.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Celujący	Ocenia, jakie wartości pozwalają bohaterom zachować resztki podmiotowości mimo długotrwałego zniewolenia.

Gustaw Herling Grudziński, Inny świat. Misza Kostylew – niezłomny czy złamany?

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje sytuacje graniczne, w których więźniowie muszą wybierać między przetrwaniem, solidarnością i zasadami moralnymi.
Dostateczny	Wyjaśnia pojęcie „człowieka złagrowanego” oraz wpływ systemu na relacje między więźniami.
Dobry	Analizuje przypadki zachowania godności, pomocy lub odmowy podporządkowania obozowym regułom.
Bardzo dobry	Interpretuje łagier jako próbę człowieczeństwa, która nie zawsze prowadzi do całkowitego moralnego zniszczenia.
Celujący	Formułuje własną tezę o granicach człowieczeństwa w Innym świecie, odwołując się do kontrastowych postaw bohaterów.

Gustaw Herling Grudziński, Inny świat

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Porządkuje najważniejsze realia łagru, historie więźniów i doświadczenia narratora w Innym świecie.
Dostateczny	Wyjaśnia mechanizmy totalitarnego zniewolenia: pracę, głód, strach, system norm i rozbijanie więzi między ludźmi.
Dobry	Analizuje funkcję autobiografizmu, dokumentaryzmu oraz indywidualnych historii w tworzeniu świadectwa.
Bardzo dobry	Syntetyzuje utwór jako refleksję nad złem systemowym, granicami moralności i możliwością ocalenia godności.
Celujący	Wskazuje problem kluczowy dla współczesnego odczytania Innego świata i uzasadnia własną hierarchię zagadnień.

Zjawiska mogące powodować niejednoznaczność wypowiedzi

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe źródła niejednoznaczności wypowiedzi, m.in. wieloznaczność wyrazów, homonimie i niejasne odniesienia.
Dostateczny	Wyjaśnia, jak składnia, kontekst, elipsa i nieprecyzyjny dobór słów mogą prowadzić do różnych interpretacji zdania.

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Dobry	Analizuje przykłady wypowiedzi wieloznacznych i wskazuje dokładne miejsce powstawania niejasności.
Bardzo dobry	Przekształca tekst tak, aby usunąć niezamierzoną wieloznaczność lub świadomie wykorzystać ją jako środek stylistyczny.
Celujący	Ocenia funkcjonalność wieloznaczności w tekstach użytkowych, literackich i perswazyjnych oraz uzasadnia proponowane redakcje.

Powtórzenie wiadomości – literatura wojny i okupacji

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje najważniejsze pojęcia, autorów, utwory i historyczne konteksty literatury wojny i okupacji.
Dostateczny	Porządkuje wiadomości o pokoleniu Kolumbów, obozie koncentracyjnym, Zagładzie, reportażu i łagrze.
Dobry	Łączy problematykę poznanych tekstów z kategoriami dehumanizacji, godności, wyboru moralnego, pamięci i świadectwa.
Bardzo dobry	Porównuje sposoby mówienia o doświadczeniu granicznym u Baczyńskiego, Borowskiego, Krall i Herlinga-Grudzińskiego.
Celujący	Tworzy syntetyczny obraz literatury wojennej jako zróżnicowanego świadectwa człowieka poddanego przemocy historii.

Sprawdzian wiadomości – literatura wojny i okupacji

Ocena	Wymagania tematyczne – uczeń:
Niedostateczny	Nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.
Dopuszczający	Rozpoznaje podstawowe pojęcia, fakty i teksty literatury wojny i okupacji oraz wykonuje najprostsze zadania.
Dostateczny	Wyjaśnia problematykę głównych utworów i stosuje poznaną terminologię w typowych poleceniach.
Dobry	Analizuje fragmenty tekstów, rozpoznaje konteksty historyczne i uzasadnia odpowiedzi przykładami.
Bardzo dobry	Porównuje świadectwa wojny, Zagłady i łagru oraz rozwiązuje zadania wymagające syntezy materiału.
Celujący	Biegle wykorzystuje wiedzę z działu w zadaniach problemowych i formułuje samodzielne, precyzyjne wnioski.